

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Perlot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravištvo v Trstu (3) ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 18.

V Trstu, dne 20. junija 1923.

Leto IV.

DELEGACIJSKO ZBOROVANJE ZVEZE UČIT. DRUŠTEV V GORICI se (zaradi nenadne spremembe zaključka šolskega leta) vrši dne 9. in 10. julija t. l. s sledečim dnevnim redom:

V ponedeljek 9. ob 9. uri seja odsekov, ob 19. uri seja upravnega sveta.

V torek ob 9. uri delegacijsko zborovanje. Spored delegacijskega zborovanja:

1. Otvoritev.
2. Overovljenje delegatov.
3. Tajnikovo poročilo.
4. Blagajnikovo poročilo.

5. Poročilo organizac. odseka:

- a) splošno;
- b) o pevskem zboru;
- c) o tiskarniškem skladi.

6. Poročilo šolsko-polit. odseka:

- a) splošno;
- b) o šampomoči.

7. Volitve:

- a) vodstva;
- b) članov organizacijskega odseka;
- c) članov šolsko-polit. odseka.

8. Sprememba Zvezinih pravil.

9. Eventualnosti.

ČIŠČENJE NAŠIH REDOVA

Živimo v ozračju zaraženom korupcijom, protekcijom i špekulacijom, gdje se uvažuju sposobnosti, čestitost i značajnost, živimo u doba, gdje plivaju na površini puzavci i beznačajnici, koji se vrlo zgodno znadu prilagoditi kao pokorni sluge bilo kojem sistemu. Posleratna atmosfera osobito je okružena spomenutim bolestima, pa nije ni čudo, da truje i naše redove. Mi ne možemo i ne ćemo da sakrivamo svojih rak-rana, koje su negde više a drugde manje počele da razjedaju naše društvene organizme. Stalešku svest paralizuje inertnost, egoizam i materializam, koji se uvlače u pojedince, kojih nije baš malen broj.

Zar možemo mirne duše gledati na ovaj pojav? Zar ćemo da ostanemo hladnokrvni opažajući kod mnogih članova nastojanje, da se uklone dužnostima prema svojoj organizaciji? Mi ne smemo i ne ćemo dozvoliti, da se u našim vrstama nalaze elementi, kojih oportunizam prelazi sve granice i poprima najgnusnije forme. U naša društva ne spadaju takodjer oni, koji već nekoliko godina ne plaćaju članarine in ne polaze društvene sastanke kao što i oni, koji ne će da ispolje svoje «ja», jer se boje reakcije, koja se nemilosrdno obara na naš zavez samo zato, jer njegovo vodstvo drži visoko stijeg morale naše ustanove i zauzeme svoje pošteno borbeno stanovište braneći odlučno naše interese.

Zar moraju svi pučki nastavnici naših škola biti i članovima učiteljskih društava? Ta organizacija nije skup sviju ljudi jednog staleža ili razreda, nego je skupina svesnijih, požrtvovnijih i čestitijih. — Nalazeći se u doba, gdje vladaju naša najposlovnije naše drugove, nužno je u našim stodrsci organizovano jurišaju na najsvjesnije i

redovima više nego ikada požrtvovnosti, samozataje i discipline. U takvim se okolnostima jasno ispoljava staleška svest pojedinih članova, tu se opaža tko zna oceniti smisao organizacije; ta u borbi, u najtežim prilikama poznaju se junaci i karakteri!

Mi treba stoga da očuvamo naše vrste od raspadanja, mi moramo zabraniti, da korupcija i nadalje svojim pandžama zahvata naše ustanove, — **mi se moramo odlučiti na temeljito i bezobzirno čišćenje naših redova.** Mi ne treba da smo jaki brojčano, kod nas ne smije biti merodavna kolikoća. Od kakovoće i moralne visine naših članova ovisi uspeh naše teške borbe. Prenimo se, dok je vreme, da ne bude prekasno!

Proces čišćenja ne bi bio nikako skopčan sa većim poteškoćama. Ta poznamo se u dušu; Svaki član znati će oceniti stalešku svest i položaj drugova svojeg učiteljskog društva. Imade već takvih, kojima već davno nema mesta među nama, koji dapače izazivlju i jedva čekaju na zgodnu priliku, da budu bačeni iz organizacije.

Zar ćemo i sa ovakovima praviti ceremonije? — Posve jasno, da se kod čišćenja ne će moći strpati sve u jednu grupu. — Imade osobito među najmlađima takvih, kod kojih još nije dovoljno razvijena staleška svest i smisao za aktivni rad u svojoj društvenoj ustanovi — a jošte nijesu pristupačni korupciji. Stoga se ne smemo smatrati dostojnim članovima organizacije samo, ako plaćamo redovito članarinu i polazimo sastanke, — nego naša je dužnost pripravljati mladje za društveno delovanje, razvijati u njima stalešku svest, — bodriti one, koji malaksaju i očajavaju. One, kod kojih se u najkraćem roku pokaže naše nastojanje bezuspešno, treba svakako brisati iz društava,

Pitanje čiščenja naših učiteljskih vrst je jedno najaktualnijih in najpotrebnejših, te ne može se nikako odlagati. Smatram neobhodno nužnim i za organizacijo nadasve korisnim, da bude razgledano i podebatirano na delegacijskem zborovanju u Gorici. — Mi ne smemo preči preko ovog pitanja, a da ga najozbiljnejše ne pretrpimo i dodamo do konkretnih zaključka, jer od pravičnega i brzega rešenja tog pitanja zavisí naš budući rad i opstanak. Mi moramo radikalno i čim prije pristupiti k čiščenju, jer laviranju u današnjim prilikam nema mesta.

ZAKAJ OMAHOVANJE?

Tu smo. Iz istih razmer smo zrastle, z istimi načenjenji smo se uvrstili v veliko učiteljsko družino. Ko smo nastopili pot učitelja, smo bili ljudje poštenih hotenj, naših nog se še ni bilo oprijelo blato razmer.

Kje smo sedaj? Koliko nas je, ki smo si rekli: — hodi svoja pota, živi sebi, neglede na ceno! Značaj, zaupanje, tovarištvo je lepa reč, ki je sicer za lepe, a ne za resne čase. Kaj pa tovariški čut, kaj organizacija? Mimo tega tudi ne kar tako; ni lepo in niti pametno. Članarino sicer težko plačam, a gre — in organizacija je včasih potrebna. Nekaj jih je v njej, ki hočejo nekaj veljati in se izpostavljajo — in ti nam prav pridejo. Če drugje ne, vsaj v tem: čim več odporne sile nekdo kaže, tem bolj se zablesti moja skromnost in udanost. Eksistenca je že za korak trdnjša, ne da bi pri tem niti za mezinec omajal značaja. Včasih so glasovanja, a tudi tu je izhod: če je zadeva kočljiva, se glasovanja vzdržim in ni zamere ne pri Petru ne pri Pavlu.

Nekdo izmed tovarišev je posledice takega stališča imenoval z omahovanjem. Odkod omahovanje? Temu ni težko do dna.

Mi smo v organizaciji; organizacija pa pomeni boj proti posamezniku škodljivim vplivom. Odločnega in vztrajnega boja zmožen pa je oni, ki

— Treba odstraniti kakolj od pšenice, gnjile jabuke od zdravih.

U ime dobrobiti organizacije i radi onih, koji su zbog rada za interese našeg staleža morali ostaviti pod pritiskom reakcije naše redove, — očuvajmo ugled i moralnu višinu našeg saveza, da budemo mogli sa ponosom osvrnuti na prošlost svoju. Disciplinirajmo naše falange, unesimo u naše vrste bodrost i svežinu, da budemo spremni na borbu, koja nas još čeka, kročimo duhom vremena, da nas ono ne preteče i ne nadje nepripravne i smalaksane!

je preizkusil samega sebe, krepko premagal vade, ki so mu bile nastavljene in spoznal, da je poštenje neusahljiv vir, iz katerega črpa človek moč, da more vztrajno prenašati tudi preganjanja, ker iz poštenja izhaja močna vera v uspeh. Tu nima tal omahovanje.

Omahovanje je tam, kjer ni vere v uspeh, vere ni tam, kjer ni krepkega hotenja in krepkega hotenja pogrešamo tam, kjer manjka razumevanje in poštenje.

Bodimo odkriti! Če je v nas omahovanje, nam nedostaje volje, ker ni zdravega razumevanja in poštenja. Smo majhni!

Kaj sedaj? Ali naj bo to zadnja beseda, ali naj bo to nagrobni kamen čez vse naše poizkuse? Ne!

Res je, plavamo v smradljivi vodi omahovanja, a kakor povsod, tudi tu sili na dan reakcija zdravja. «Žaba živi v mlaki», je rekel Cankar. Kdor ni mož žabjih perspektiv, kogar smradljiva voda duši, bo vstal, se otrese omahovanja in stopal, kakor gre človeku!

Hočemo biti intelektualci? Pokažimo, da naše obzorje more zajeti vzroke in lice razmer in in da se zavedamo moralne dolžnosti, vsled katere moramo odločno, brez omahovanja, podpirati, kar je dobrega in pelje navzgor, in obsojati vse, kar nosi pečat morale dvajsetega stoletja.

MISLI V POZNI URI

V šoli prepovedujem učencem to in ono, da že slednjič ne vedo, kako in kam. Treba jim je skočiti na pomoč. Ako si mu kje zaprl vrata, mu jih moraš drugje zopet odpreti. To že zahteva njegov ustroj, vsa njegova otroška narava. On hoče delovanje, ker je sam le eno samo delovanje. Recimo, da sem mu prepovedal piti alkohol. Kje bo tu njegovo ravno nasprotno delovanje? Ravno v tem, da se otrok vadi v samopremagovanju. Je zadosti, da apeliraš na njegovo moč, na njegovo moč, na njegovo veliko korist in bodočnost. Pa s tem še ne bi bilo dosti opravljenega, kajti otrok rabi konkretnih slučajev. Torej pojdemo dalje! Daš mu nalogo, da ti jo izvrši, da ti napravi poizkus, recimo ravno iz naravoslovja oz. prirodopisa. In v natančnih opazovanjih stavljen naloge se bo preizkusila njegova moč. Tudi njegovo duševno moč hočemo pre-

izkusiti. Povemo mu, da smo že večkrat imeli priliko opazovati, kako se je ravno ta in oni trudil, da bi se odvadil kake grde razvade, da pa ni šlo in da smo pozneje doznali, da je bil dotični, ako že ne stalen in velik pivec, pa vsaj ljubitelj pitja. S tem je gazil v vedno večje blato, je res padal, kakor stori to pijanec, ko se valja po blatu in ko potrebuje tuje pomoči. Tu je tak otrok podoben grdemu pijancu. Otroci ti javijo pozneje slučaje, ko so se sami v čem premagali. Vedno bo takih slučajev dovolj, pa tudi za vsak predmet.

Tako je nekam čudno slišati, do kam je že ta ali oni prišel v učni snovi, kako **znajo** otroci, kako jih je pohvalil nadzornik, kako je naravnost vzcrna šola itd. Ne slišiš pa, kakšni so troci v duševnem oziru, če si jih že morda pripravil do prave poti človeštva, pa to brez čakanja na javno pohvalo, kajti iste boš žel v takih slučajih še najmanj. In kako drugače? Vestnost, pripravljane na pouk, to ne

opravi tu ničesar. Ne moreš zahtevati lepega kipa, ako nisi kipar po volji božji, ne moreš naslikati lepe slike, ker nisi v to poklican po višjem ukazu in zopet — ne moreš biti učitelj, ako nisi čutil v sebi že preje božjega klica, ako ne tiči v tebi nek »boljši človek«. Poklic — ta beseda je rabljena v vsakdanjem oziru kaj enostavno in ne baš lepo mišljena. »Kateri poklic si je izbral ta ali oni?« slišiš v vsakdanji govorici. Moj Bog — poklic — to je vendar nekaj višjega, nekaj lepega, poklic — to je vse. Poklic, to pomeni, da čutiš v sebi človeka, resničnega človeka. Učiteljski poklic ni v učiteljskih, ne tiči v glavi kakega strogega profesorja, ta poklic so ti podarile sojenice že v zibelki. Pa prosim! Novejša italijanska učiteljska naj bi napravila manjše število učiteljstva, zato pa tem boljši material. Res, material bo tu, ali pa bodo izišli res pravi učitelji, o tem dvomim. Kakor bi dolgi študij in knjiga napravila človeka!

Hodiš po cesti, po zapuščenih krajih, pot te za-

nese tudi v mesta, vsa šumeča in blesteča, iščeš ljudi. Kje so? Najbolj se ti duša oddahne ravno med preprostim ljudstvom, med delavci in kmeti. Gabi se ti lepo ugajena obleka navidezno izobraženega človeka.

Žalostno dejstvo je že tu v tem, da učiteljstvo rado zapuša naša sela in delavske kraje ter hodi rajši v lepše kraje, v mesta, v kraje polne občevalnih sredstev. V starih časih, v časih razvoja šole in železne pesti je bilo pač mnenje, da potrebuje olike le sin graščaka in meščana, da naj bo le njim pristopen pouk. Pozneje so se nastavlale po večjih krajih le boljše moči, boljši učiteljski material. To je bilo pa le napačno mnenje gospode, one gospode, katera je sebi privoščila vse in kmetu, delavcu le kosček suhe skorje. In taka suha skorja so bile šole po kmetih in kakor vse kaže, bo zopet nastala ista pesem sedaj, le s to razliko, da mi, quasi voditelji ljudstva, to podpiramo. Morda se motim?

Herman Kmet.

DRAGOTINOV:

REVEŽI...

(Anekdote povzete iz današnjega časa).

28. t. m. točno ob 8. uri se prično usposobljenostni izpiti v Tolminu — tako je napisano črno na belem.

27. grem na postajo, da se odpeljem. Srečam tovariša.

- Kam?
- V Tolmin!
- K izpitom?
- Menda!
- Kje si izvedel?
- V »Edinosti«!
- Saj ni bilo okrožnice!
- Ampak...

Komaj je še utegnil domov po denar in culo — saj mora tudi on.

Gorica! Truma tovarišev in tovarišic.

- Ali so izpiti v Tolminu?
- Pravijo, da so; gremo pogledat.
- Ali ste dobili kako okrožnico?
- Ne!

Enakomerno ropočejo kolesa železniškega voza po tiru proti Sv. Luciji, neprestano ponavljajo (kakor v zasmeh) — io sono, tu sei, egli è...

— Čul sem, da še v petek, predvčerajšnjim ni bilo gotovo, ali bodo izpiti, ali ne.

- Kako to?
- Menda se gospodje kregajo, kdo bo predsednik.

- Aa...
- So izpiti za vaš okraj obvezni?
- Ne!

— Čudno! Pri nas pa so; saj bo termin kmalu minil.

- In potem?
- Vederemmo!

In zopet — io sono, tu sei...

Sv. Lucija! Hitro na korijero!

- Korijere ni. Je voz!
- Ni prostora več? In kaj bo?
- Ej, potolaži se, gremo peš; saj je le dobro poldruho uro.

Tolmin!

- Si dobil sobo?
- Ne!
- In?
- Kaj jaz vem!

Ker sem sobo srečno našel, da bom lahko »za silo« pod streho, se s knjigo v roki odpravim v okolico. Okoli 8. ure se vrnem ter srečam gručo tovarišev in tovarišic.

- Imaš sobo?
- Da!

— B. je še na cesti. Veš kaj, midva se stisneva na tvoji postelji, B. pa prepustim svojo, ker bo tu dalj časa nego midva in tudi slaba je, reva.

— Prav rad, a nimam postelje; imam brando in kako bi spala na brandi v dveh?

- Škoda!

Žalostno, a resnično, bogme!

Po večerji stopim v kavarno. Pri sosednji mizi sedi prijazno skozi zlatoobrobljena očala gledajoč gospod v družbi treh dam.

— Oh, prav smilijo se mi, ti revčki. Ali so dobili vsi prenočišče?

- Ne vem.

— Ves popoldan že iščejo! Prav smilijo se mi, reveži. Čuj, Anton, v podstrešju je še branda; dobra bi bila.

- Saj ji manjka ena noga.

— Oh, meni se tako smilijo, saj za silo bi bila vendar dobra, kaj pravite vi, gospa T.?

- Seveda je dobra; še bog da je!

— Ko bi katerega še dobila na cesti, pa bi ga hotela povabiti k nam; reveži, tako se mi smilijo.

- Res so reveži!

- Oh, reveži!...

V strahu, da ne spozna v meni enega izmed »revežev«, pograbilam klobuk, plačam in zbežim...

Točno ob 8. uri! Čas je!

Res, čas je, saj šolski sluga že pridno udarja po šrapnelu, visečem na podstrešcu, v opomin dijakom, da bo vsak hip stopil gospod profesor v razred.

Zelena miza! Ej, kdor še ni sedel pri njej, ne ve, kaj je »zelena miza«.

Vstopijo gg. komisariji z g. predsednikom na čelu.

— Danes bode pisali italijansko nalogo. Popoldan ob 3. uri se prično ustni izpiti; vsak naj prinese 45 L, ako polaga izpit le iz italijanščine, 80 L pa, ako polaga ves izpit. — Nalogo pišite vsak zase; ne prepisujte!...

Začne se pisanje.

— Ti, kdo bo izpraševal?

— Kaj jaz vem!

G. komisar se okrene: Ssst! —

Popoldan izpraševanje. Obrazi kandidatov se čimdalje bolj daljšajo. Prejšnji izraz samozaupanja in kolikortoliko gotovosti se umika razočaranju, začudenju... mori.

Takoj po dovršenem izpitu se odpravim iz Tolmina in se ustavim v Gorici. Ko se naslednjega dne vračam proti domu, srečam v vlaku tovariša, ki se je peljal iz Tolmina.

— Kako je?

— Saj veš!

ŽENA IN NJENA POT

«V predšolski dobi, najpozneje do osmega leta, je podlaga človekovega značaja bistveno že ustvarjena in mati ima pri tem delu glavno nalogo. Ako imamo to pred očmi, ne bomo dvomili niti trenutek, jeli pravo prizadevanje moderne žene, ki hoče biti moškemu enaka tako, da mu sledi v javnost, na znanstveno, umetnostno, gospodarsko polje in, da skuša meriti z njim svoje moči. Resnica je, da mu od ene strani ne more biti kos, ker je moški enostranski in stremljeva izobrazba za ideali boja, pripravljenosti zanj in za umsko-tehničnim obvladovanjem prirode, na drugi strani pa zameta emancipiranka oni boljši del, ki ni za življenjsko srečo človeka nič manjši, ampak celo višji in plemenitejši od boja in gole koristnosti, zameta, kar bi morala zastopati in braniti: obče interese notranje človeške kulture, nasproti kateri je današnja umska kultura vendarle daleč manj vredna. Poklic žene ni v tem, da se — kakor vidimo posebno... v višjih stanovih — lišpa, govori tuje jezike, goji umetnosti, daš morda nima ne daru ne smisla zanje, da mika erotično, da postane zgolj še erotični predmet, njen poklic je poklic ljubeče žene in matere in le kot taka bo dosegla enakopravnost z moškim.»

Tako pravi članek «Nekoliko o нравni vzgoji» v Uč. l. 20. V. 1923. Doba, v kateri živimo, je doba preobrazbe, doba, ki ustvarja nove formule, po katerih naj bi se ravnale bodoče človeške generacije. Giblje se in vre v človeški družbi. Najhujši boj bide izkoriščani razred, boj za osvoboditev usuznjene človeštva, kajti pretežna večina nas je več ali manj suženjsko prodana za borni kosček kruha. Med tem vrvenjem zapazimo, da se je začela tudi žena energično razmahovati. Res je, da vlada še velik kaos v tem novem razvijanju žene, res je tudi, da ima ženstvo mnogo slabega (preglejte moški svoje vrste, ali zaslužimo toliko posmehovanja), res

— Ne, sem se že včeraj odpeljal iz Tolmina!

— Tedaj vedi: dvanajst jih je odstopilo od italijanskega izpita, polovica ostalih je padla. Dvesto lir vrženih v morje!...

Enakomerno bide vlak proti Trstu: io fui, tu fosti, egli fu..., tovariš pa si beli glavo, da bi razumel nerazumljive tolminske izpite.

Revež!

Pripomba uredništva: Ni si prav nič treba beliti glave, učil bi se bil! Zakaj pa so se izpiti iz slovenščine tako srečno polagali? Ali je morda imela izpraševalna komisija dvojno mero? Kdo bo pa to verjel, v naših časih pravičnosti in nepristranosti! Nevednost se širi med učiteljstvom kakor nalezljiva bolezen, zato bi radi celo pri izpitih, ki so pravična, sveta sodba, iskali še karkoli za kulisami! To pa ne gre in ne gre, zakaj izpiti niso morda — politični izpiti, ampak resno, čisto dejanje, ker je znatnost svobodna po zakonu.

je tudi, da moli iz tega kaosa marsikaj, kar nam obeta, da se bo z evolucijo vsega človeštva razvila tudi doba novega življenja žene. Nekateri močje so to spoznali in o tem pisali. Večina pa se je tega v svoji konservativnosti ustrašila in začela zasmehovati ženo ter postavljati na visok oder vse njene pregrehe. Trdijo, da žena ne more umsko tekmovali z moškim. Mnogi pojavi nam kažejo, da more. Mislim pa, da je to stranpot in da tekmovalje sploh potrebno ni. Namen žene naj bo le, da razvije zmožnosti, ki jih ji je narava podelila, kolikor mogoče visoko in naj bo to vzporedno z moškim, ali višje ali nižje, to nima pomena za razvoj žene. Narava je obdarila tudi ženo z umskimi zmožnostmi, tega ne more tajiti nihče, a ker je ona žena, ki so jo minuli veki določili le za kuhanje in opravljanje drugih hišnih del, mora to ostati nadalje tako in ne sme svojih naravnih darov nadalje razvijati, četudi bi bilo to v prid človeštvu. Velika večina moških tako ponižuje ženo, da ji odreka možnost, povzdigniti se nad sedanjo žensko povprečnost. Da more biti ženska kos marsikateremu umstvenemu in notranje kulturnemu delu, priča statistika. Čeprav ni dolgo, odkar so ženski odprta vrata v različne visoke in strokovne šole, vendar vidimo, da imamo precejšnje število ženskih strokovnjakinj. To število vedno narašča in s svojim delom ne dela sramote moškemu delu. A še dolgo ne bo naša pot prosta, da bi se mogle nemoteno posvetiti poklicem, do katerih imamo veselje. Ženska naj dobi tako vzgojo, da se bodo njeni duševni darovi dvigali. Če jo je narava določila, da postane ljubeča žena in dobra gospodinja, pa hajdi v zakon z njo in v kuhinjo. Če ji pa narava ni dala daru in veselja do gospodinjstva, potem pustite ji prosto pot, naj krene, kamor jo njena notranjost sili. (Utihnite vsi tisti, ki tako pridigujete celibat učiteljic in pustite ji, naj stopi v zakon, kar ji že narava sama predpisuje, in naj nadalje opravlja poklic, ki ga je do sedaj z veseljem

opravljala.) Seveda, moški, ki živi v današnjih razmerah, si more želeči ženo le kot »ljubečo ženo«, ker mu je to najbolj prikladno. Stanje žene v preteklih stoletjih pa nam kaže, da ni postala žena kot »ljubeča žena« možu enakopravna. Pri stvari pa je še to, da ne more postati vsaka žena »ljubeča žena«, ker ji manjkajo predpogoji (mož, dota in lepota). Če pa to ni postala, je morala postati oseba, ki se preživlja sama z lastnim delom. Ker niso dovolili, da pogine na cesti, so ji dovolili, da dela, čeprav samo določena opravila, pri tem pa so jo pahnili na stališče skrajno izkoriščanega. S tem so bili ž njo računi sklenjeni. Ne, dovolili so ji, da sme zahajati v cerkev in k procesijam, ker le tu se more »nekoliko svobodno udeleževati«. — Jaz pa pravim, da je današnja žena vzgojena preveč za ljubečo ženo, toliko preveč, da je ves cilj njenega stremjenja le — zakon. Odtod mislim, da izvira dandanes to žalostno stanje ženske. Vzgojena je le za zakon in vse njeno stremljenje gre v to. Da zakon doseže, »se lišpa, govori tuje jezike, goji umetnosti, (oprostite nam, če katera izmed nas »goji umetnosti, dasi morda nima ne daru ne smisla zanje« — in prosim, ne izdirajte sestro pezdinjo iz očesa, ko bruna v svojem ne vidite) da erotično mika«, le da pride do cilja, ki ga ji je dala današnja vzgoja. To vzgojo pa ji je dal le moški. Moški jo je do sedaj vzgajal v javnosti z zakoni in postavami po njem spisanih, v šolah, po njem urejenih, v uradih, po njem vodenih, v tvornicah, po njem ustanovljenih in v družbi, kjer je vzljubljena le ženska, ki je postala zgolj erotični predmet. Da zameta emancipiranka obče interese notranje človeške kulturne, ne verujem. Zameta jih ne, k večjemu jih nima, ker jih ji vzgoja ni dvignila, nasprotno, še zamorila jih je. Ta pojav zapazimo tudi pri moških, ker današnja šola ne vzgaja ljudi z notranjo kulturo. Mislim, da naša umška doba ne ponižuje in zaslužuje samo ženske, am-

pak tudi milijone moških. Dajte ženski prostosti, naj se svobodno razvija, dajte ji tudi opore, da razvije v sebi prirojene moči, dajte ji vzgoje, da bo dosegla tudi notranjo kulturo, a ne zabite nase, ki ste sami potrebni te kulture, kakor lačni kruha, ki je tudi niste dobili in je tudi ženski niste mogli dati, vi, ki ste do sedaj urejevali svet. Ker pa ne bo dala današnja doba razmaha ženski in ne notranje kulture človeštvu, zato moramo najprej stremeti za tem, da se razmere izpremene, da se materialistično — intelektualni sistem današnje družbe razruši in porodi doba enakopravnosti človeka napram človeku, žene napram možu. Ko se to zgodi, tedaj postavimo nove temelje prave vzgoje, ki bo usposabljala človeštvo, da bo hodilo pot, ki vodi človeštvo v njemu vredno življenje. Kar se pa tiče ljubeče žene, upajmo, da ne bo narava, ki sebe ne slepari, ustvarjala spak, četudi bo žena enakopravna možu. P.

Kratko pojasnenje.

Le nekatere ugotovitve:

1. nikakor nisem proti temu, da bi si žena ne smela služiti vsakdanjega kruha v službah, ki so pristopne moškim in

2. nisem nasproten, če se žena ukvarja z umetnostjo, za katero ima sposobnost.

Trdil sem le, da ne z enim ne z drugim ne bo dosegla enakopravnosti z moškim. To pa:

1. ker je uprav gospodarski temelj današnje družbe prvi in glavni vzrok vse neenakosti, v kateri živimo in

2. ker ni pravilno stališče, če se razlagajo krivice, storjene ženi, s tem, da so povsod možje kot taki, ki odločajo. Toliko žene, kolikor ogromno število mož trpijo radi razmer, ki jih je navidez ustanovil moški. Z ozirom na to pa je absolutni boj žene proti možu nesmiseln. Mogoča in nujna potreba je le njuna skupna borba za enakost človeka sploh: samo ta pot vodi ženo iz današnjega ponižanja! J. P.

IZ ORGANIZACIJE

DELEGATI ZA ZVEZINO ZBOROVANJE V GORICI.

Postojnsko učiteljsko društvo: 44. Furlan Janko, 45. Kodrič Vladimir, 46. Kos Mara, 47. Martelanc Vladimir, 48. Mercina Ivan, 49. Mislej Josip, 50. Starman Franc, 51. Tavčar Ljudevit.

Tolminsko učiteljsko društvo: 52. Bogataj Fran, 53. Drekonja Ciril, 54. Ivančič Albert, 55. Kalan Milko, 56. Matelič Ivan, 57. Oblesček Marica, 58. Podgornik Filip, 59. Torkar Julka.

Namesniki: 1. Jenko Albert, 2. Močnik Josip, 3. Sivec Fran.

Idrijsko učiteljsko društvo: 60. Dežela Davorka, 61. Novak Leopoldina, 62. Podobnik Leopoldina.

Namesnice: 1. Krap Ivanka, 2. Mačkovšek Fanči, 3. Mikuž Mara,

Hrvat, pazinsko učitelj. društvo obdržati će svoju redovitu glavnu skupštinu u lupčglavskcm kaštelu u ponedjeljak dne 2. julija o. g. u 8 sati, i to sa sledećim dnevnim redom: 1. Otvočenje skupštine; 2. blagajničko-tajničko izvešće; 3. izbor društvenog odbora i revizora; 4. izbor delegata za Zvezino zborovanje u Gorici; 5. rasprava glede raspusta ili preosnove društva; 6. pogovor o potpornoj ustanovi Sapomoč; 7. eventualija.

O p a z k a: Ovom zgodom uterivati će naš blagajnik tekuću i zaostalu članarinu. Društveni predstavnici i odbornici će sakupiti u svome kraju dužnu zaostalu članarinu od naših bivših članova te od pseudo-članova. — Ko ne želi ili ne može biti već društ. članom, nek to javi odboru prve skupštine.

Nadamo se i očekivamo, da ne će niko uzmanjkati doći na skupštinu. Odbor.

Bilanca „Učiteljskega lista“ za l. 1922.

AKTIVA.

PASIVA.

1. Tiskarni plačano	19125	—	1. Zvezina blag. plačala	28668	50
2. „ dolg	1530	—	2. Naročnina izterjana	311	—
3. Urednikom plačano	4300	—	3. „ neizterjana	120	—
4. „ dolg	1600	—	4. Zveza ima še plačati	3892	—
5. Odgov. urednik	360	—			
6. Naslovi in omoti	1275	—			
7. Honorar sotrudn. plačan	1051	—			
8. „ „ dolg	882	—			
9. Blagajni Zveze	309	30			
10. Upravištvu za l. 1921	600	—			
11. „ „ 1922	600	—			
12. Prenos na pošto	97	—			
13. Znamke	99	—			
14. Ekspediciju	720	—			
15. Postnino	24	60			
16. Conto corr.	300	10			
17. Knjige	25	—			
18. Naročnina za liste	93	—			
	39291	50		32991	50

ZGUBA.

Račun zgube in dobička „Učiteljskega lista“ v l. 1922.

DOBIČEK.

1. Zveza plačala v l. 1922	28668	50	1. Plačano za l. 1921	3696	50
2. Zveza dolžna za l. 1922	3892	—	2. Naročnina izterjana	311	—
3. Izterjana naročnina iz l. 1921	110	—	3. „ neizterjana	120	—
			4. Zvezo stane list v l. 1922	28543	—
	32670	50		32670	50

GORIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO

Slavnostno zborovanje.

v proslavo petdesetletnega obstoja goriškega ckralnega učiteljskega društva bo dne 8. julija t. l. ob 10. uri v Trgovskem domu v Gorici.

Za nas aktivno učiteljstvo našega okraja je to zborovanje obvezno! Uljudno pa vabimo k tej skromni zgodovinski slavnosti vse upokojeno učiteljstvo goriške dežele, vse tovariše in tovarišice združene v naši Zvezi in vse svoje stanovske prijatelje. Ta dan počastimo prvotne sejalece prosvetnega šolskega dela in njih spomin!

Zvečer pa vsi na koncert Zvezinega pevskega zbora!

Polnoštevilno udeležbo zapoveduje stanovska samozavest, a toplo priporoča

društveni odbor.

Učiteljsko društvo za Trst in okolico vabi vse svoje člane, da se udeležijo izrednega zborovanja, ki se vrši dne 29. t. m. ob 10. uri v Barokovljah.

Dnevni red zborovanja je sledeči:

1. Samopomoč;
2. Tiskarna;
3. Šolska reforma;
4. Slučajnosti.

Ker moramo biti gotovi, kakšno stališče naj zavzamejo naši delegatje pri zborovanju »Zveze«, je potrebno, da se vsi skupno pogovorimo o teh važnih točkah. Pridite tedaj vsi!

POZIV. Tovariši, ki so prejeli »Plamene« v razprodajo, naj pošljejo izkupiček čimprej na naslov: Jelica Čokova, učiteljica, Katinara pri Trstu. (Cattinara presso Trieste).

KONCERT V GORICI. Člani zbora naj se temeljito pripravijo za goriški koncert, ki se bo vršil v nedeljo 8. julija. Sodelovala bo na tem koncertu pevka ljubljanske opere, gospa Pavla Lovšetova. Njej je poverjen sopran solo v Lajovčevem »Zelenem Juriju«. Pela bo tudi samospeve: Pavčiča, Deva, Škerjanca in Lajovca. Igral se bo spet Scherzo iz Brahmsovega Tria, zbor pa bo pel sledeče pesmi: Adamič: »Narodna«, »Mlad junak po vasi jezdi«, »Kje si, dragi, da Te ni«. Premrl: »Zakaj«. Ravnik: »Kam si šla, mladost ti moja«, »Poljska pesem«. Mokranjac: »Kozar«. Grbec: »Otroci molijo«. Lajovic: »Bolest kovač«, »Kroparji«, »Ples kralja Matjaža«, »Zeleni Jurij«.

Vaje za Goričane in Tolmince: 29. junija in 5. julija ob 9. zjutraj v navadnih prostorih. Za Istrane, (izvzemši pevce iz oddaljene Istre), Tržačane in Kraševce: 30. junija ob 5. popoldne, 1. julija ob 9. zjutraj pri Sv. Jakobu v navadnih prostorih.

Goriško Učiteljsko društvo praznuje 50-letnico svojega obstoja. Pri koncertu bodo delegati Zveze, tiste, ki je omogočila zboru obstoj in izven tega bo pela z nami ena izmed najboljših naših opernih pevk. Ako vsakdo izmed članov zbora napravi vestno svojo dolžnost — **dobra priprava in red in točen obisk vaj** — sem uverjen, da bo uspeh velik in časten za vse.

Pevovodja.

FELJTON

Shakespeare v Ljubljani

Že tri leta se udomačuje Shakespeare v Ljubljani; odkar je postal artistski voditelj drame Oton Župančič in odkar ne dela nič drugega nego prevaja Shakespearea. Najprej smo pred leti videli »Beneškega trgovca«, potem »Sen kresne noči«, »Komedijo zmešnjav«, lani »Hamleta«, in v tekoči sezoni se uprizarja »Othello« poleg komedije »Kar hočete« in se ponavlja »Hamlet«.

Shakespearski oder je sam na sebi problem, ki ga režija dandanes rešuje deloma zelo individualno. Slovenci smo ga dali v nego Osipu Sestu, ki je prejšnja leta režiral vseh vrst dela, predvsem realistične kose. Morda je slučaj bolj kot drugo napotil Sesta, da je končno postal neka vrste »specijalist« za klasično Shakespearejevo dramatik. Če z uspehom ali z neuspehom — o tem bo izrekla objektivno sodbo poznejša zgodovina ljubljanskega gledališča.

Dejstvo je torej, da se v Ljubljani Shakespeare mnogo igra in tudi številno poseča. Vsi ostali avtorji so vpricho njega potisnjeni daleč v ozadje; ne vidimo ne Ajshila, ne Sofokla, ne Evripida, ne Aristofana; in tudi ne Moliéra, Racina in drugih. Sicer je res, da ni nihče od teh tako raznovrsten, poln in razkošen kakor po imenu še vedno zagoneetni mojster »sladkega soneta«, kakor ga v svoji »Črni dami iz sonetov« prikazuje duhoviti angleški sodobni socialni kritik, pisatelj Bernard Shaw.

Naj navedem nekaj stvarnih podatkov. Pred tremi leti je šel čez oder »Beneški trgovec«. Takrat nismo imeli silnih shakespearških igralcev — kakor jih, žal, nimamo tudi še dandanes. Glasovitega, v literaturi enako kot v življenju tipičnega Žida Shylocka sta naizmenoma krepila stari Danilo in tedanje ljubljanski režiser Rus Suvalov. Porcio je predstavljala ga. Šaričeva. Nepozabna ostane človeku zadnja scena v predzadnjem aktu in vsi prizori sklepnege dejanja. Vse strasti so se polegale — v ljudeh se je

Tečaj pri Sv. Luciji ob Soči se bo vršil od 11. - 17. julija po naslednjem redu:

11. (sreda) predavanje preč. župnika Ivana Rejca »O etiki«;

12. (četrtak) predpoldne predavanje prof. Umberta Bonnesa »Imperio romano«, popoldne prof. Alfonza Alfonsija »Le direttive ed i rappresentanti principali della pedagogia moderna italiana«;

13. (petek) predpoldne predavanje prof. Karla Ozvalda »O kulturni filozofiji«, popoldne »Pedagogika«;

14. (sobota) predavanje vseučil. doc. dr. Izidorja Cankarja »Upravičenost in stremjenja umetnosti«;

16. (ponedeljek) predavanje dr. Engelberta Besednjaka »O nacionalni ekonomiki«;

17. (torek) predavanje dr. Henrika Tume »Uvod o sociologiji«.

Kdor se še ni prijavil, (ako ni pevec Zvezinega zbora), naj to nemudoma stori, da se oskrbe prenočišča, ker je pri Sv. Luciji že precej letoviščnikov. Naslov: Josip Ribičič, Trst, Fabio Severo 25, I.

zasidral mir, blaženost, sreča — Shakespeare. Duh je govoril in zmagal.

Sibkejši od »Beneškega trgovca« sta bili naslednji dve predstavi, »Sen kresne noči« in »Komedija zmešnjav«. Niti prva, niti druga ni ostavila močnih in trajnejših vtisov. Celotno gigantstvo Shakespearejevo pa se je občutilo lani v »Hamletu« in letos v »Othellu«. Vtisi teh predstav, dasi še nepopolnih, ne bodo kmalu izginili.

Hamleta, kraljeviča danskega, je ustvaril prvi igravec ljubljanske drame g. Rogoz. Lani je vlogi ustrezal, letos jo je razložil. »Hamlet« je tragedija človeške groze, najboljša Shakespearejevo delo. Čita se pa menda z večjo slastjo nego gleda na deskah.

Slabši od »Hamleta«, ki je imel v splošnem dostojne interprete, je bil »Othello«. »Othello« kot tip je rasna pojava. Ljubljana je v šestvrti režiji ž ním napravila zanimiv eksperiment — žal nič več. Za naslovno vlogo petdejske tragedije je angažirala opernega pevca Levarja. Nemara je režiser menil da je »Othello« — bariton. In v tem se je motil. Prijetnost in temna barva organa sicer leži zamorčevi vlogi, ampak ne izčrpa njegovega bistva. Levar se je s kreacijo boril, in naposled odločil, da ne bo več igral v drami. Še mnogo nesrečnejša od Othella pa je bila centralna postava te tragedije robca, spletkar Jago. G. Rogoz, ki je sicer kvalificiran za dobre vloge, je podal Jaga kot površno zlobnega kavalirja. Doumel ga ni kakor je treba. Najboljša je bila Desdemona g. Šaričeve.

Pravkar se zaključuje abonement predstav komedij »Kar hočete«, ki se v gotovem oziru lahko smatra za delno varijanto na temo »Komedije zmešnjav«. Shakespearskega duha v igri sicer ne manjka, premalo pa je v njej one visoke resnosti, ki človeka vselej navda kadar misli na Shakespearejevo veličino.

Krasen je Shakespeare v slovenščini Otona Župančiča. Poleg imenovanih komadov, izvzemši »Hamleta«, je prevzel pesnik tudi »Machbetha«. Ljubljanska drama se ga bo lotila najbrže takoj ko bo čutila, da ga utegne zmagati vsaj na distanco.

Shakespeare se torej prevaja, uprizarja, poseča in bere. Začetek te, za vsakega kulturnega človeka neobhodno potrebne biblioteke, je tu. Naj resumiram na kratko: Župančič je prevlel doslej: Beneškega trgovca, Sen kresne noči, Komedijo zmešnjav, Othello, Kar hočete, Machbetha, Julija Cezarja; Ivan Cankar Hamleta, Anton Funtek Kralja Leara. Po

teh delih bi moral seči vsakdo, ki ga moderna literatura ni omrežila tako gosto, da skozi njeno pajčevino ne more več prodrati klasično solnce shakespearkega duha. Župančičevi prevodi so jezikovno sijajni. Izdala jih je »Tiskovna zadruga« v posebni knjižici za Shakespearjev oder. — (Ljubljana, konec maja. 1923.)

Stano Kosovel.

RAZNE VESTI

ZARADI ZAKONITOSTI...

Učitelji smo postali znamenite osebnosti v deželi. Ako bi ne bili tako imenitni, bi nas gotovo ne videli na vseh vrhovih. Kamorkoli se ozreš, povsod je učitelj. Nevarni shodi: vodi jih skriti učitelj; tajna zborovanja: učiteljevo delo; strašno podzemno rovarjenje: isti krt; odkrito upiranje pri belem dnevu: nesrečni puntar, ki ni zdrav, če ne dela narobe! Ves okultizem ni do danes zmožen reči, ki so igrača povsod pričujočemu zloduhu, nadevajočemu si ovčjo in volčjo kožo, kadar hoče vršiti svojo strašno delo v škodo dobrega, krotkega ljudstva, v nesrečo dežele in države in prav posebe še v poniževanje vzvišenosti in nedotakljivosti majhnih ljudi, ki so domišljajo, da sedijo na visokih konjih, s katerih lahko klatijo same nedosežne zvezde. Transsubstančnost učitelja je danes tolika, da se njegov duh potepa istočasno tudi milje daleč od mesta, kjer je njegova telesna osebnost in je torej telesna osebnost odgovorna za stvari, ki jih je duh sam izvršil, ne da bi učitelj kaj vedel o nedopustni pregrehi. Zločini, ki jih je učitelj zagrešil bodisi sam, bodisi v svojih, tako različnih in radi tega toliko bolj nevarnih pretvorbah, presegajo že vse meje, zato bo treba napraviti konec. Kakorkoli, ampak konec!

Konec je pa lahko narediti. Če je učitelj tako bajeslovno bitje, polduh in polsnov, je nedvomno odgovoren za vse skraja. In ne le eden, štirje obenem so odgovorni, popolna okultistična baterija! Tako smo brali v nekem, sicer uglednem listu, ki pa sprejema tudi časniško bolj — lahke dopise. Menda se misli uvesti nov tiskovni zakon, po katerem ne bo več imel odgovorni urednik odgovornosti za to, kar piše kak časnik, recimo »Edinost«, iz Boršta ali Boljunca, iz Ricmanj ali od Sv. Antona; tudi resnični dopisnik ne bo odgovarjal, ker ga ni lahko najti, ampak štirje učitelji naj odgovarjajo in sicer z ozirom na svoj transsubstančni obstoj in tudi zato, ker znajo pisati in že otroke poučujejo v tej peklenjski umetnosti. Ko bi ne učili nikogar pisati, bi nikdar ne bilo takega razburjanja in ščuvanja v državi, kakor je dandanes. Zato naj se oni štirje nesrečni učitelji odstavijo takoj, da bo zakonu zadoščeno; poleg tega pa naj se tudi Gutenberg primerom kaznuje, ker je izumel povrhu še tiskarstvo...

c — Sprememba v ministrstvu za prosveto se bo izvršila takem, da bo razdeljeno v dva velika odseka: v administrativno direkcijo in direkcijo za pouk. Za posamezne pokrajine se bodo nastavili v min. prosvete referenti, ki bodo sami iz teh pokrajin.

Priglasa za sprejem St. Jakobskih otrok v počitniško oskrbo sprejemam le do 25. t. m. Ta dan pošljem imenik šolskemu vodstvu pri Sv. Jakobu z vsemi potrebnimi pojasnili, da privede prve dneve julija otroke k svojim dobrotnikom. Prosim, pospešite z nabiranjem! Vsem tovarišem in tovarišicam priporočam, da zvesto sodelujejo pri tem svetem delu in da skrbno pazijo za duševni in telesni blagor naših tržaških ljubljencev.

Za organizacijo:

Alojzij Urbančič — Miren (Merna).

Medvladje, socialen roman iz naših časov in krajev, je izšel v založbi Socialne matice v Trstu. Spisal J. Pahor. Cena knjige, ki se dobi v založbi (Tiskarna Edinost — ul. S. Francesco d'Assisi), je 6 L 50 st.

Sestanek v Vidmu. Po sklepu Zvezinega vodstva so šli dne 14. t. m. tovariši Germek, Urbančič in Pahor v Videm v svrhu razgovora glede šolskega vprašanja v naših krajih. Razgovor se je brez vsakršnih obveznosti vršil v prostorih lista »Giornale d'Udine«. Vodil ga je kom. dr. Furlani, ki je predlagal, naj bi se slovensko učiteljstvo nove videmske pokrajine pridružilo pokrajinskemu učiteljskemu društvu »Caratti«, ki je član velike org. »Unione magistrale nazionale«. Po različnih pojasnilih predsednika pokrajinskega društva za Furlanijo, tov. Bandiia in nekaterih kolegov, je predsednik Germek izjavil, da nima nikakega pooblastila za tak korak, da bo pa o tem informiral učiteljstvo o priliki delegacijskega zborovanja v Gorici, nakar naj bi se sestali slov. in italij. učitelji v nedeljo 8. julija skupno bodisi v Gorici ali v Vidmu ter bi razpravljali o stvari.

Sestanek je bil zanimiv, ker so nam furlanski tovariši nekoliko razkrili, kako jih tare gnotno vprašanje, ki je v zvezi tudi s pravnimi, kako je z njih organizacijo, ki se ne more prav razviti radi neugodnih razmer in kako se jim prizadevanja za izboljšanje stanovskega položaja pogosto očitajo kot protivladna, dasi so bili vedno vneti za domovino.

Ferjalni Savez. Po vojni je bilo ustanovljeno v Jugoslaviji društvo »Ferjalni Savez«, ki ima namen seznanjati zlasti dijaštvo in učiteljstvo z raznimi kraji države. Društvo nudi svojim članom cenejšo vožnjo po železnicah, jim preskrbuje stanovanja, vstop v muzeje, tvornice i. dr.

Misel počitniške organizacije je prodrla tudi v učiteljske vrste. Učiteljstvo ustanavlja v večjih krajih podružnice F. S., za počitnice pa organizira daljša potovanja. —

C.

c — Jugoslovansko učiteljstvo v političnem življenju. Pri zadnjih državnozborskih volitvah je kandidiralo 158 učiteljev in sicer 19 kot nosilci liste, 87 okr. kandidatov, 22 namestnikov. V Sloveniji sta nastopila dva učitelja kot okrajna kandidata v 4 okrajih, eden kot namestnik. Od 106 kandidatov je bilo izvoljenih 11 poslancev.